

А.Д. Черніков,
студ. II курсу, спеціальність “Право”,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Науковий керівник: д.ю.н., професор, професор кафедри
конституційного права та правосуддя О.В. Прієшкіна

ПОЗАБЮДЖЕТНІ, ЦІЛЬОВІ В ТОМУ ЧИСЛІ ВАЛЮТНІ КОШТИ – НОВИЙ ІНСТИТУТ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

В наш час Україна знаходиться в стані динаміки, а саме розвитку. І найголовніший курс, це – побудова демократичної держави, яка зможе захищати інтереси своїх громадян. Для цього 21 травня 1997 року був прийнятий Закон України “Про місцеве самоврядування”[1].

Місцеве самоврядування – право та реальна здатність населення вирішувати самостійно та під відповідальність органів місцевого самоврядування в обличчі компетентних органів усі питання місцевого, локально-регіонального значення.

Відповідно до ст. 1 Конституції України: “Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава” [2]. З цього можна зрозуміти, що місцеве самоврядування – найдемократичніший інститут, оскільки тут існують елементи народовладдя, тобто, місцеве самоврядування можна називати “четвертою гілкою влади”, оскільки це автономна, структурована система органів які в свою чергу не входять в систему органів державної влади. А як відомо – жодний орган влади не може існувати та функціонувати без коштів та належного фінансування.

Матеріальна-фінансова база – це необхідна умова для подальшої реалізації всіх принципів місцевого самоврядування. Тому, що саме фінансові можливості є найголовнішим фактором самостійності, якщо органи місцевого самоврядування будуть залишатися в фінансовій залежності, то не можна буде говорити про їх самостійність.

Одним, із найбільш непрозорих інститутів місцевого самоврядування є позабюджетні фонди. Вони найчастіше знаходяться на спеціальних рахунках, як правило, в недержавних банках та використовуються для конкретних цілей. Джерелами формування таких фондів є: зекономлені кошти місцевими радами, добровільні внески і пожертву-

вання громадян, доходи від розпродажу майна ліквідованих підприємств місцевого господарства, що належать до комунальної власності, орендна плата за землю, штрафи.

На жаль, можна бачити дуже багато проблем та юридичних колізій в цих фондах. Саме правова база цих фондів дає змогу для існування багатьох корупційних схем, таких як: направлення коштів в позабюджетні рахунки, коли вони повинні були потрапити в бюджетні. Такі дії мають місце тому, що нагляд за позабюджетними коштами дуже слабкий як юридично, так і фактично.

Якщо звернутися до Бюджетного кодексу України 2010 року з наступними змінами, а саме, ч. 9 ст. 13, можна зрозуміти, що в Україні не допускається створення позабюджетних фондів, але, про зворотну силу в Бюджетному кодексі України нічого не сказано. Саме тому, позабюджетні фонди продовжують своє існування. Деякі з них змінили назву на місцеві та існують зі специфічним статусом.

В ході діяльності органів прокуратури, а саме, наглядом за відповідністю законодавчим вимогам щодо використання коштів позабюджетних фондів, вони зустрічалися з такими порушеннями, як: протиправне кредитування суб'єктів господарської та підприємницької діяльності; розміщення коштів фондів на депозитних рахунках комерційних банків з метою отримання прибутку; витрачання коштів фондів на бюджетні цілі відповідних рад; неперерахування або несвоєчасне перерахування коштів фондів до місцевих бюджетів; утримання за рахунок коштів фондів працівників виконавчих органів місцевих рад та матеріально-технічне забезпечення цих органів; відсутність фінансування програм, передбачених відповідними законами на виконання завдань і досягнення мети діяльності фонду; розпорядження коштами цих фондів головами місцевих рад та їх виконавчих комітетів; відсутність окремого обліку коштів, що надходять до кожного з цільових фондів, в рамках єдиного позабюджетного фонду місцевої ради.

Щодо валютних фондів, потрібно звернутися до історії, а саме до законодавства колишнього СРСР. Тоді, місцеві органи влади не мали власні валютні фонди. Вже тільки в 1990 році місцеві ради змогли мати власні валютні фонди, а джерелами були: доходи від власної зовнішньоекономічної діяльності та інші не заборонені законодавством джерела. Ці кошти знаходились в установах банків, витрачалися за рішенням відповідної місцевої ради і не підлягали вилученню.

В 1993 році Декрет Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" від 19 лютого 1993 № 15-93 майже ліквідував ці фонди, оскільки він відмінив порядок

надходжень коштів від податку на валютну виручку, а також скасовувався підхід до їх формування за рахунок відрахувань за стабільними довгостроковими нормативами від виручки в іноземній валюті, отриманої суб'єктами господарювання. Верховна Рада України дозволила місцевим радам формувати валютні фонди через купівлю іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України. Через постійний дефіцит валюти на міжбанківському валютному ринку, місцеве самоврядування припинало практику формування власних валютних фондів.

Отже, з усього вищесказаного, можна зробити висновок, що існує дуже багато протиріч в діяльності місцевих позабюджетних фондів. На наш погляд, такий інститут як позабюджетні фонди, повинен існувати. Законодавцю потрібно розробити дуже багато законопроектів та прийняти їх, щоб ці позабюджетні, цільові в тому числі валютні фонди змогли правильно функціонувати. Тому, ми пропонуємо:

- прийняти Закон України “Про позабюджетні, цільові в тому числі валютні кошти”;
- вести чіткий фінансовий контроль діяльності місцевих рад в сфері регулювання цього нового інституту муніципального права України;
- здійснювати перевірку доцільності використання коштів місцевих фондів, що перебувають на спеціальних рахунках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України станом на 17 верес. 2018 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). К.: Паливода А.В., 2018. 120 с. (Закони України).
2. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2017 р. (ОФІЦ. ТЕКСТ). К.: ПАЛИВОДА А.В., 2017. 76 с. (Закони України).